

Hoop, corona en pro sociaal
gedrag

December 2020

The Hope Barometer

THE
HOPE
PROJECT

Auteurs van dit rapport:

Emma Pleeging

Indy Wijngaards

Martijn Burger

Erasmus Happiness Economics Research Organisation

In samenwerking met:

Steven van den Heuvel

Cees Tulp

Patrick Nullens

The Hope Project

thehopeproject.nl

MEDE MOGELIJK
GEMAAKT DOOR

GOLDSCHMEDING
FOUNDATION
MENS ▪ WERK ▪ ECONOMIE

Woord vooraf

Sinds 2016 wordt er in Nederland onderzoek gedaan naar 'hoop', in de vorm van een samenwerking tussen de Erasmus Happiness Economics Research Organisation (EHERO, www.eur.nl/en/ehero) en het Institute of Leadership and Social Ethics (ILSE, www.etf-ilse.org). Een belangrijk onderdeel van dit onderzoek naar hoop is de Hoopbarometer, een zevendimensionaal instrument waarmee sinds 2016 elk najaar de mate van hoop gemeten wordt, onder de Nederlandse bevolking. Met ingang van 2020 is een deel van het onderzoek door ILSE verzelfstandigd in *The Hope Project* (www.thehopeproject.nl), een initiatief dat financieel wordt ondersteund door de Goldschmeding Foundation voor Mens, Werk en Economie (<https://goldschmeding.foundation>). Het is in opdracht van *The Hope Project* dat EHERO, gezien de uitzonderlijke ontwikkelingen van dit jaar, twee metingen heeft uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in de manier waarop de coronacrisis en hoop samenhangen. Deze rapportage biedt een weergave van deze metingen, waarbij we de scores ook vergelijken met ervaringen van vorig jaar.

Hoop tijdens de coronacrisis

Vanaf het voorjaar van 2020 ziet het leven van velen, zo niet iedereen, van ons er drastisch anders uit. Met het uitbreken van de sterk aanstekelijke ziekte COVID-19 brak een lange periode aan waarin zowel het maatschappelijk leven als onze persoonlijke levens anders moesten worden ingericht; een periode van 'coronacrisis'.

Met de Hoopbarometer volgen we sinds 2017 jaarlijks een groep Nederlanders om te zien hoe hoopvol wij ons gemiddeld voelen. Gezien de uitzonderlijke situatie is in het voorjaar van 2020 een extra meting uitgevoerd, om beter inzicht te krijgen in de manier waarop de coronacrisis ons beeld van de toekomst heeft beïnvloed. Tijdens deze eerdere meting bleek dat Nederlanders duidelijk geschrokken waren, maar ook weerbaarheid toonden. Met name verwachtingen van bijvoorbeeld de economie als geheel en huishoudfinanciën bleken dit voorjaar een stuk pessimistischer, terwijl er juist hoger werd gescoord op het gevoel van vertrouwen.

Dit najaar zien we opnieuw weerbaarheid, en wordt duidelijk dat, wellicht onverwacht, men op dit moment hoopvoller is dan voor de crisis. Op het gebied van verwachtingen zien we dat de heel negatieve verwachtingen van dit voorjaar wat zijn getemperd, met name onder jongeren, maar toch ook weer een achteruitgang. Naast pessimistischere verwachtingen over de economie en persoonlijke financiën, maakt men zich nu ook zorgen over andere maatschappelijke ontwikkelingen, zoals de zorg, het onderwijs, veiligheid en het klimaat. Meer persoonlijke vormen van hoop, zoals cognitieve, deugdzame en sociale hoop, zijn in de afgelopen maanden echter toegenomen; mensen geven vaker aan dat zij zich vindingrijk voelen in het najagen van hun doelen; dat zij anderen hoop kunnen bieden; en dat anderen hen hoopvoller stemmen. Daarnaast blijft vertrouwen in onze omgeving op een stabiel, hoger peil dan voor de coronacrisis. Tezamen geeft dit het beeld dat Nederlanders de toekomst niet al te rooskleurig inzien, maar tegelijkertijd juist meer hoop vinden in elkaar en in zichzelf. Deze bevindingen gelden des te sterker voor mensen zonder werk.

Hoop biedt ons vaak houvast en vormt een belangrijke motivatie om te investeren in onze eigen toekomst en die van anderen. Wanneer men niet gelooft in een mooiere toekomst, heeft het immers weinig zin om hier hard voor te werken. Tegelijkertijd kunnen we de verspreiding van het COVID-19 virus alleen tegenhouden wanneer we samenwerken. In deze editie van de Hoopbarometer kijken we daarom specifiek naar de relatie tussen hoop en prosociaal gedrag. Zijn hoopvolle mensen eerder geneigd zich in te zetten voor de toekomst en voor anderen, en om zich te houden aan de maatregelen voor het inperken van deze ziekte? Uit de resultaten blijkt inderdaad dat dit het geval is. Hoopvolle mensen houden zich beter aan de regels en zijn ook vaker bereid zich in te zetten voor anderen, aangezien ze vaker geloven

dat anderen dit ook voor hen doen. Op deze manier blijkt hoop dus een belangrijk maatschappelijk goed te zijn tijdens deze coronacrisis; we vinden hoop in elkaar, waardoor we ook eerder geneigd zijn ons meer voor elkaar in te zetten.

Wat is hoop?

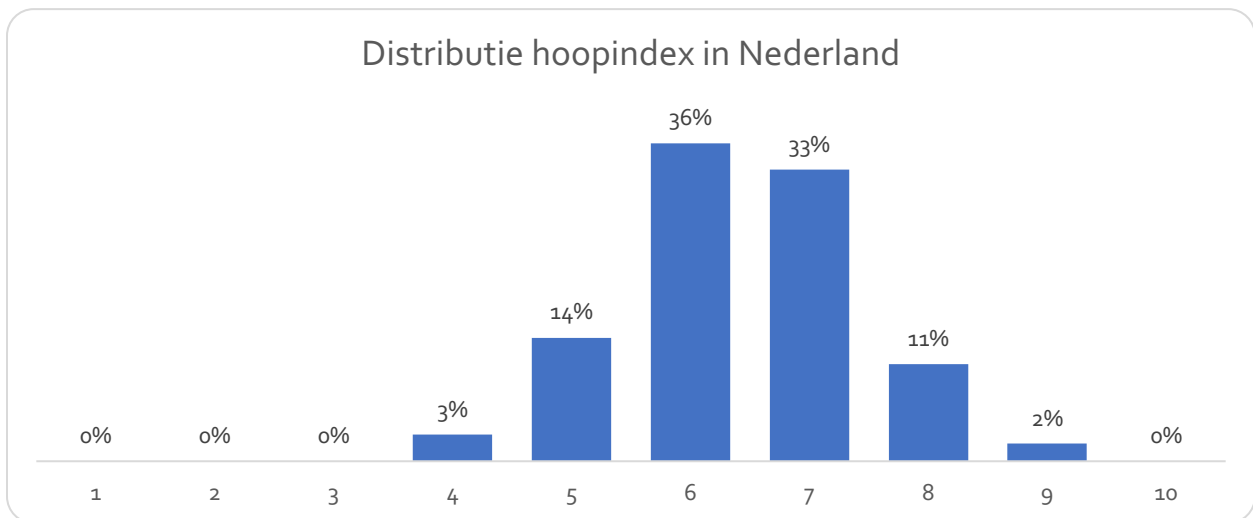
In de Hoopbarometer wordt hoop gedefinieerd als een verlangen naar verbetering, waarvoor we bereid zijn te handelen, maar waarvan we nooit helemaal zeker zijn dat we het kunnen bereiken. Juist deze onzekerheid onderscheidt hoop van optimisme, en maakt dat hoop een belangrijke drijfveer is: zolang we niet zeker weten of we zullen krijgen wat we willen, blijven we ons inzetten. Hoop omvat verschillende dimensies van ons mens-zijn; het gaat om verlangens, overtuigingen en gedrag. Hoe hoopvol we ons voelen is daarom niet op een simpele, eendimensionale wijze te meten. Hoop omvat verschillende dimensies, en de Hoopbarometer tracht deze aspecten zo goed mogelijk in kaart te brengen. Daarbij maken we een onderscheid naar de volgende zeven dimensies van hoop:

1. Cognitie: de gedachten en overtuigingen die mensen hebben over de mogelijkheid een gehoopt doel te bereiken, en de verschillende paden die ze kunnen nemen om dit voor elkaar te krijgen.
2. Emotie: de gevoelens die gepaard gaan met hoopvolle gedachten. Deze emoties zijn minder bewust dan gedachten, zijn minder gemakkelijk te sturen, motiveren ons gedrag en zijn niet altijd rationeel, bijvoorbeeld wanneer we tegen beter weten in blijven hopen.
3. Deugd: de morele en constructieve eigenschap die mensen drijft om 'het juiste' na te jagen. Ook doet deugdzaam hoop altijd recht aan het belang van andere mensen. Deugdzaam hoop impliceert daarmee ook dat iemand probeert bij te dragen aan de hoop van een ander.
4. Verbinding: mensen zijn sociale wezens, en wanneer zij hun doelen najagen, doen zij dit zelden helemaal in isolatie van anderen. Sociale hoop impliceert dat mensen vertrouwen dat mensen in hun omgeving hen ondersteunen om hun doelen na te jagen.
5. Verwachting: maatschappelijke en persoonlijke verwachtingen sturen voor een belangrijk deel hoe we ons gedragen. We investeren eerder in bijvoorbeeld een onderneming of een opleiding als we positieve verwachtingen hebben van de toekomst.
6. Vertrouwen: vertrouwen in mensen om ons heen, maar ook in maatschappelijke instituties. Wanneer mensen weinig vertrouwen hebben in bijvoorbeeld de overheid, het rechtssysteem of de politie, neemt de hoop om als maatschappij of persoon te ontwikkelen sterk af.
7. Spiritualiteit: hoop gebaseerd op geloof of een niet-religieus waardenkader, zoals een hoger doel of waarde zoals mensenrechten, spirituele overtuiging, of transcendente ervaring.

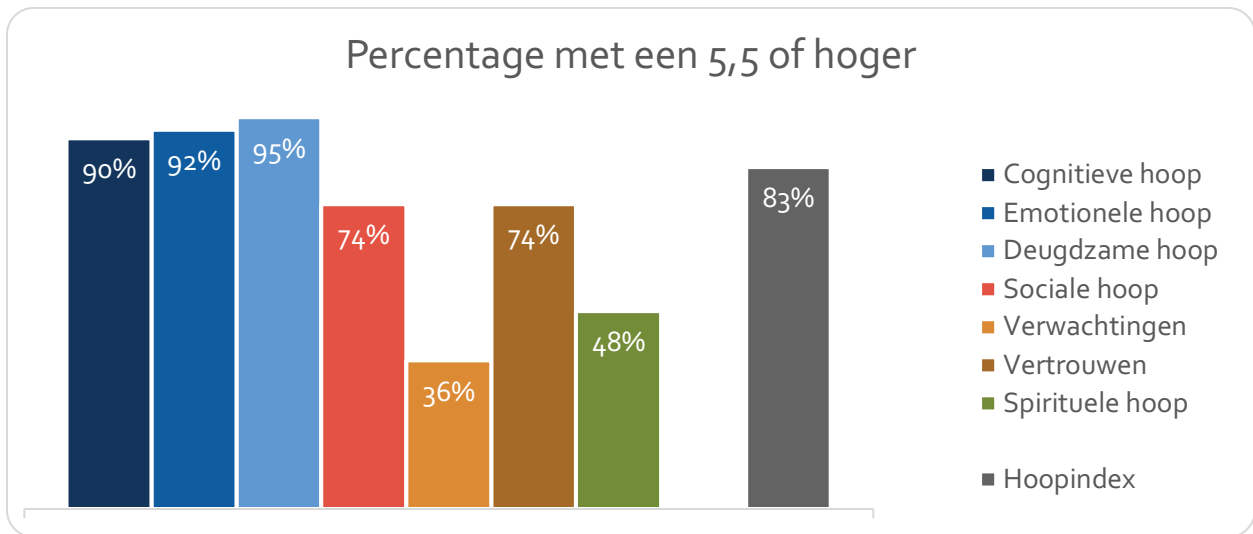
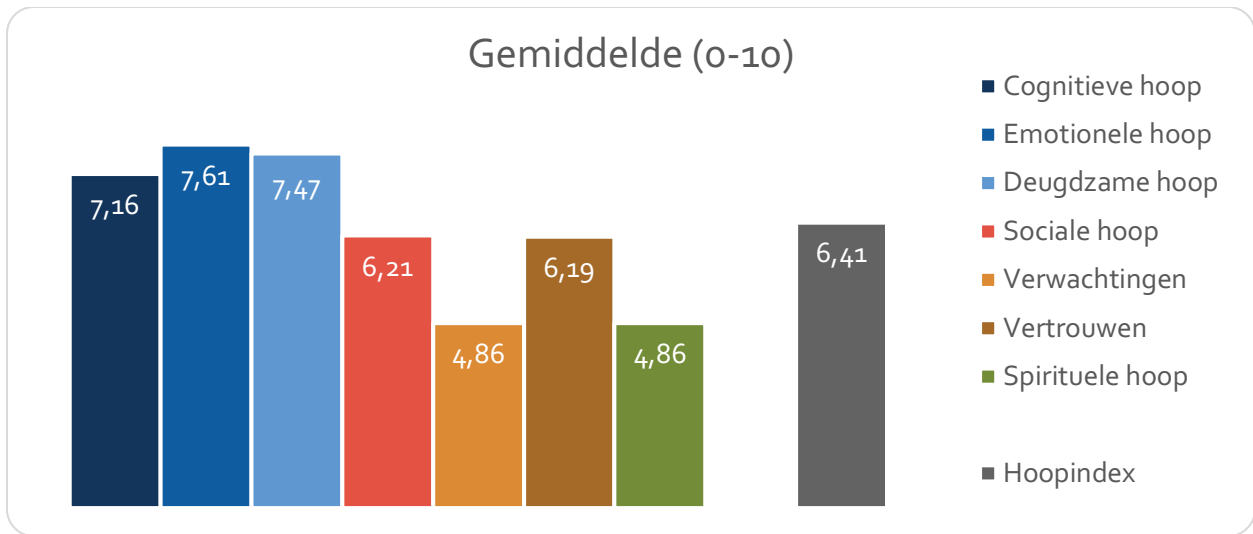
Empirisch onderzoek

Om te onderzoeken hoe hoopvol Nederlanders op dit moment zijn, is in november 2020 een enquête uitgezet onder ruim duizend deelnemers van het LISS-panel (Longitudinal Internet Studies for the Social sciences). In dit panel wordt al sinds 2017 dezelfde hoop-gerelateerde vragen gesteld, waardoor we ook kunnen onderzoeken hoe hoop zich in de afgelopen jaren heeft ontwikkeld.

De hoopindex is het gemiddelde van de zeven dimensies van de Hoopbarometer. Op deze index scoren Nederlanders gemiddeld een 6,4 op een schaal van 1 tot 10. De overgrote meerderheid (82.5%) scoort een voldoende (5,5 of hoger), maar bijna één op de vijf Nederlanders scoort dus ook nog een onvoldoende. Gelukkig gaat het hier voornamelijk om 'milde onvoldoendes' met een score van 4 of 5.

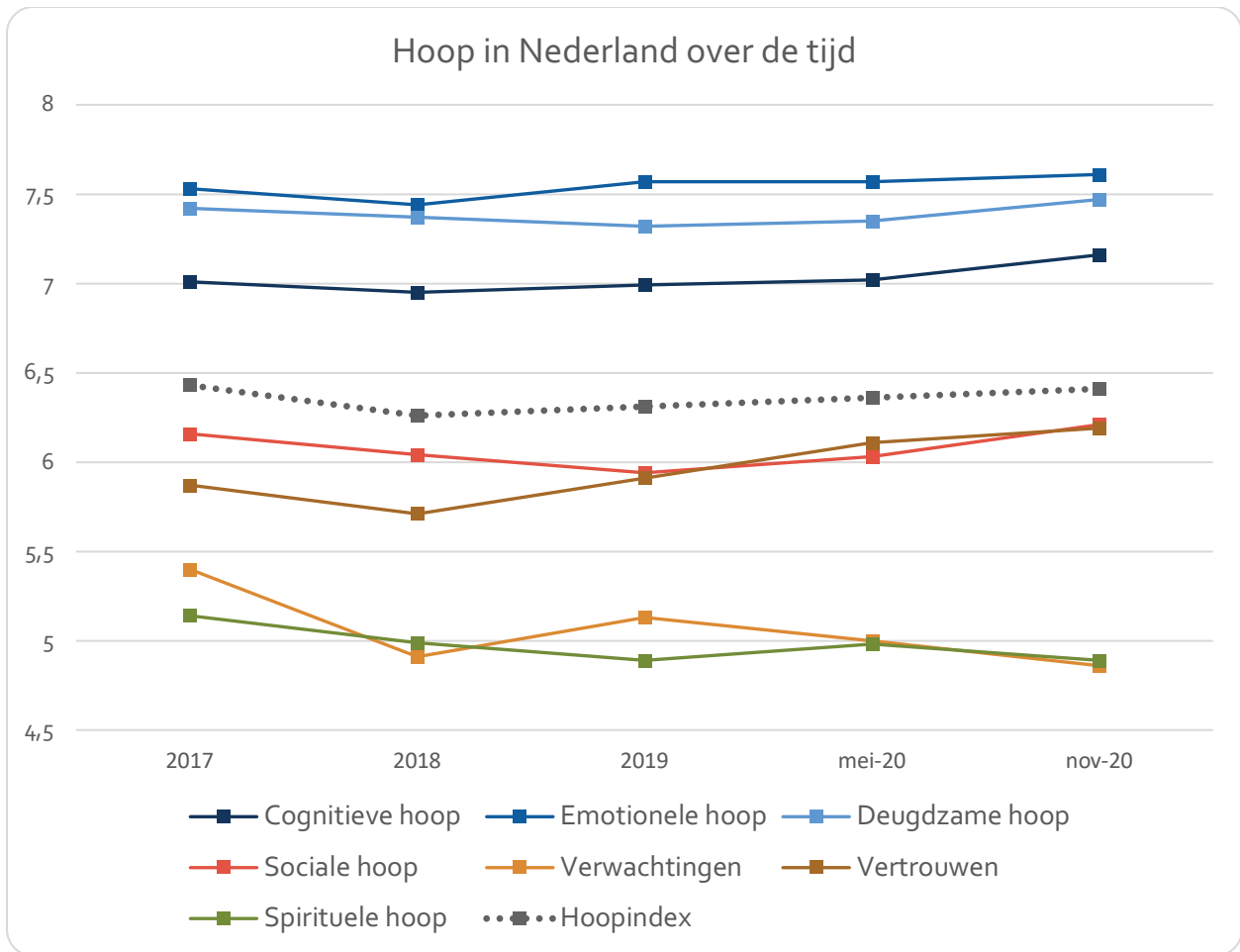
Wanneer we de specifieke dimensies van de Hoopbarometer onderscheiden, zien we dat er vooral hoog gescoord wordt op emotionele (7,6, 92% een voldoende), deugdzame (7,5 en 95%) en cognitieve hoop (7,2 en 90%). Er wordt redelijk positief gescoord op sociale hoop (6,2 en 74%) en vertrouwen (6,2 en 74%), terwijl lage scores gaan naar verwachtingen (4,9 en 36%) en spirituele hoop (4,9 en 48%).

Veranderingen in hoop

Wanneer we de hoopscores van dit jaar vergelijken met voorgaande jaren vallen een aantal dingen op. Allereerst zien we, wellicht verrassend gezien de huidige corona-crisis, dat de gemiddelde score op de hoopindex in het najaar van 2020 significant iets hoger is dan vorig jaar, voor de crisis¹ (6.3 in 2019, 6.4 in het najaar van 2020).

¹ Berekend met een OLS-regressie met jaar-dummies, gecontroleerd op geslacht, leeftijd, inkomen, etniciteit en stedelijkheid van de woonomgeving, met 90% zekerheid.

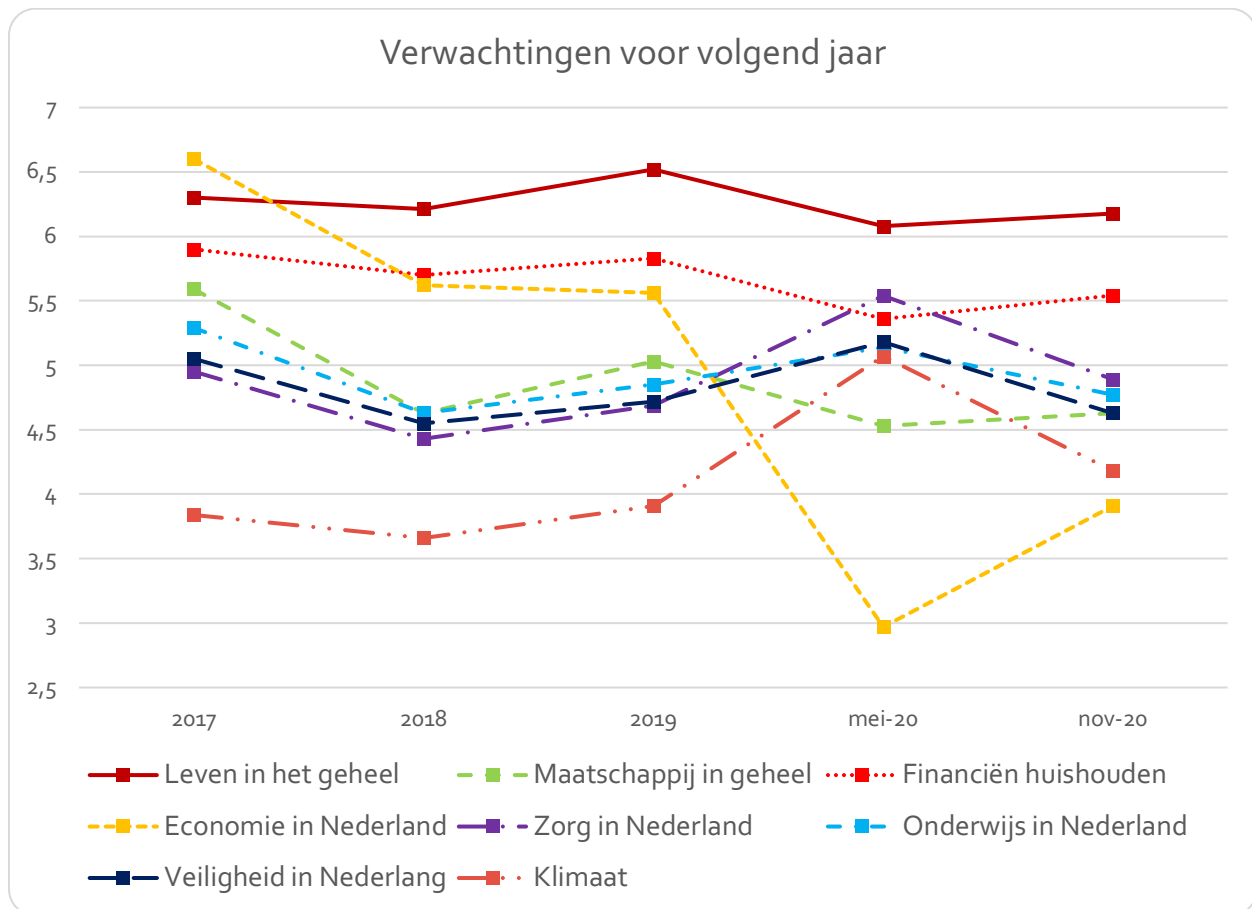
Wanneer we naar veranderingen in de specifieke domeinen kijken, zien we waar dit door komt. Hoewel verwachtingen dit najaar nog verder zijn afgenomen, zowel ten opzichte van vorig jaar als het begin van de coronacrisis (van een 5.1 in 2019 naar 4.9 in het najaar van 2020), zien we een toename in cognitieve hoop (van 7.0 naar 7.2), deugdzame hoop (van 7.3 naar 7.5) en sociale hoop (van 5.9 naar 6.2). Ons vertrouwen in anderen en in maatschappelijke instituten is nog steeds hoger is dan voor de coronacrisis, maar is niet meer toegenomen sinds het voorjaar van 2020 (van 5.9 in 2019 naar 6.2 in het najaar 2020)². Hoewel deelnemers dus negatieve verwachtingen hebben van het aankomend jaar, lijken zij meer hoop te kunnen geven aan en krijgen van anderen, en zijn zij meer overtuigd van hun vermogen om doelen te bereiken en weerbaar te zijn in geval van tegenslagen. Ook hebben mensen meer vertrouwen in anderen dan voor de coronacrisis, hoewel de groei in dit vertrouwen wel is afgevlakt.

² Berekend met een OLS-regressie, gecontroleerd op geslacht, leeftijd, inkomen, etniciteit en stedelijkheid van de woonomgeving, met 90% zekerheid.

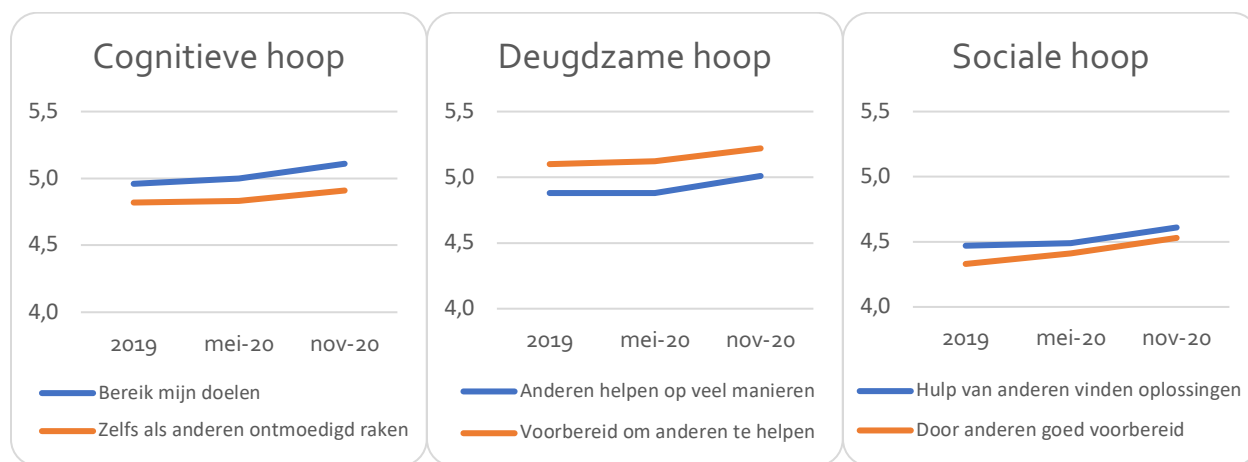
Verwachtingen

Inzoomend op veranderingen in verwachtingen, zien we een aantal verschuivingen ten opzichte van vorig jaar en ten opzichte van dit voorjaar. Zo zien we dat, vergeleken met dit voorjaar, Nederlanders iets positiever zijn over de toekomst van de maatschappij als geheel (van 4.5 in het voorjaar naar 4.7 in het najaar), de Nederlandse economie (3.0 en 3.9) en onze persoonlijke financiën (van 5.4 naar 5.5), maar nog steeds negatiever dan voor de coronacrisis (respectievelijk 5.0, 5.4 en 5.8). Verwachtingen voor ons persoonlijk leven zijn stabiel gebleven ten opzichte van het voorjaar, en daarmee nog steeds negatiever dan voor de coronacrisis (6.5 in 2019, 6.1 in dit voorjaar en 6.2 dit najaar). Verwachtingen op een aantal maatschappelijke gebieden lijken pas in de laatste maanden van de coronacrisis negatief beïnvloed te zijn. Zo zien we dat, ten opzichte van dit voorjaar, Nederlanders significant negatievere verwachtingen hebben voor de gezondheidszorg (van 5.5 in het voorjaar naar 4.9 in het najaar), het onderwijs (van 5.1 naar 4.8), veiligheid (van 5.2 naar 4.6) en het klimaat (van 5.1 naar 4.2). Hoewel onze zorgen over de maatschappij, economie, ons eigen leven en financiën dus zijn gestabiliseerd, zien we grotere zorgen over andere onderdelen van onze maatschappij, waarmee we over de hele linie minder optimistisch zijn dan voor de coronacrisis.

Cognitieve, deugdzame en sociale hoop

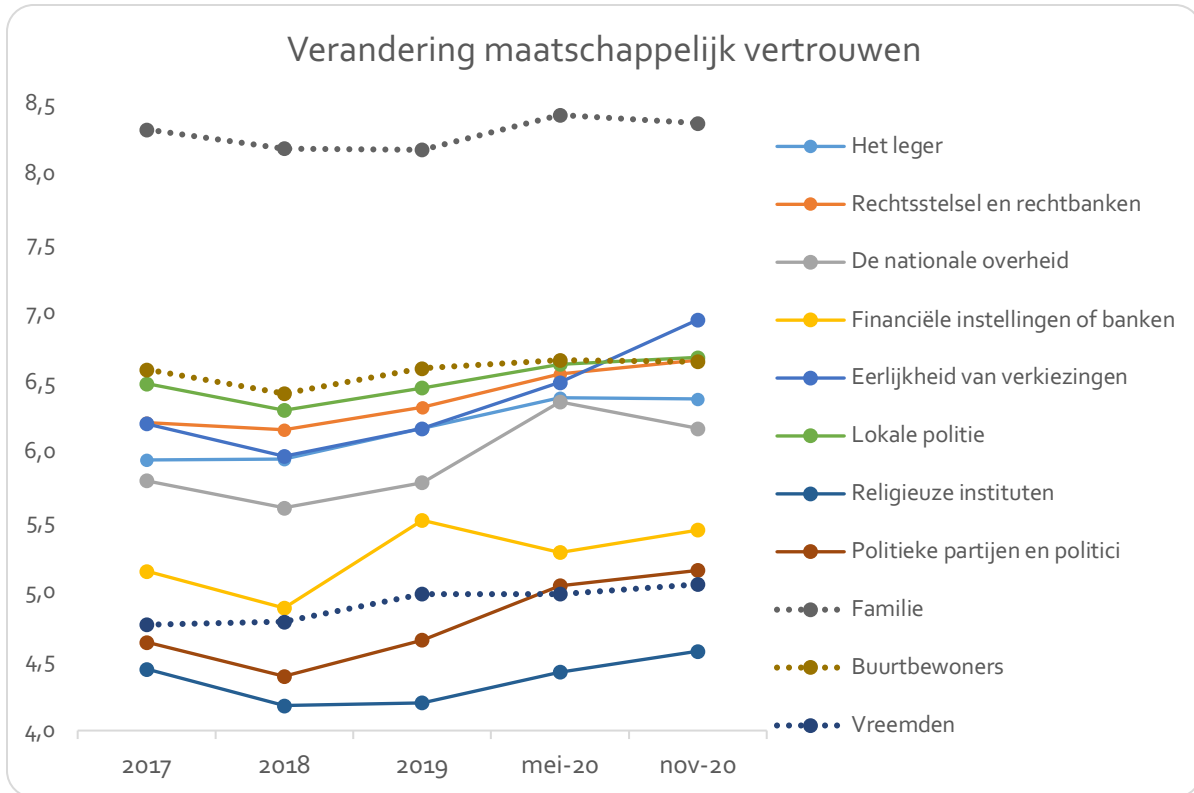
Dit jaar zien we een toename in cognitieve, deugdzame en sociale hoop. Dit betekent dat mensen doorgaans meer het gevoel hebben dat ze vindingrijk zijn in het najagen van hun doelen; hoop aan anderen kunnen bieden; en hulp krijgen in het najagen van hun eigen doelen. Hoewel de verschillen doorgaans klein zijn ten opzichte van vorig jaar (zo'n één tiende punt), geeft een significante toename aan dat er door de hele groep duidelijk hoger wordt gescoord. Wanneer we kijken naar de specifieke stellingen waarop hoger wordt gescoord, zien we dat mensen vaker aangeven het eens te zijn met de stellingen "Ik bereik de doelen die ik voor mijzelf stel"; "Zelfs wanneer anderen ontmoedigd raken, weet ik een manier te verzinnen om het probleem op te lossen" (cognitieve hoop); "Ik kan veel manieren verzinnen om anderen te helpen de dingen te krijgen die zij belangrijk vinden in het leven"; "Mijn ervaringen uit het verleden hebben me goed voorbereid om anderen te helpen" (deugdzame hoop); "Wanneer ik ontmoedigd raak, weet ik dat anderen me kunnen helpen manieren te verzinnen om het probleem op te lossen" en "Door de steun van anderen ben ik goed voorbereid op mijn toekomst" (sociale hoop).

Vertrouwen

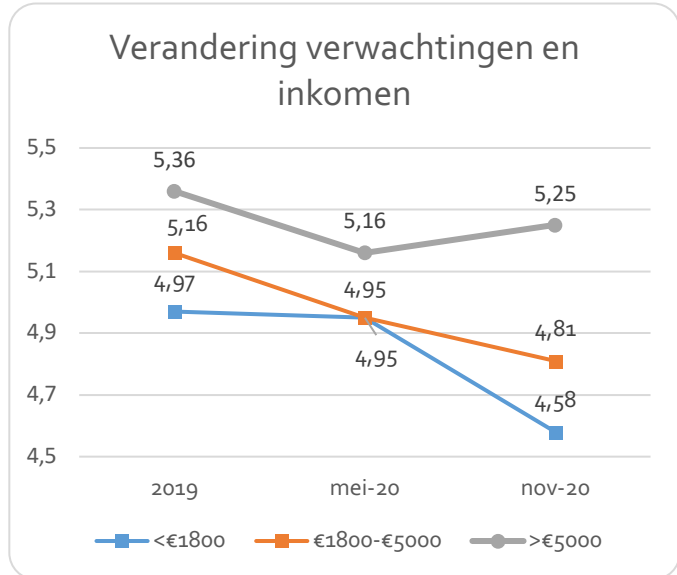
Waar ons persoonlijk en maatschappelijk vertrouwen in het voorjaar van dit jaar duidelijk was toegenomen, zien we nu een afvlakking in deze groei. Zo zien we dat ons vertrouwen in onze directe omgeving, zoals familie (8.2 in 2019, 8.4 in het voorjaar en 8.4 in het najaar van 2020), burens (6.6, 6.7 en 6.7) en vreemden (5.0, 5.0 en 5.1), niet (meer) significant hoger is dan voor de coronacrisis. Het vertrouwen in het leger (6.2 in 2019 naar 6.4 in het voorjaar en 6.4 dit najaar), het rechtssysteem (6.3, 6.6 en 6.7), de lokale politie (6.5, 6.6 en 6.7), religieuze instituten (4.2, 4.4 en 4.6) en politieke partijen (4.7,

5.0 en 5.2) is nog steeds groter dan voor de coronacrisis, maar niet meer significant toegenomen ten opzichte van het voorjaar. Het vertrouwen in de nationale overheid is zelfs wat afgenomen ten opzichte van het voorjaar, maar nog steeds hoger dan voor de coronacrisis (5.8, 6.4 en 6.2). Het vertrouwen in financiële instellingen is weer iets toegenomen ten opzichte van het voorjaar, maar niet hoger dan vorige jaren (5.5, 5.2 en 5.4). Vertrouwen in de eerlijkheid van verkiezingen is in de afgelopen maanden wel duidelijk toegenomen, waarmee het hoger is dan voor dit voorjaar en het jaar hiervoor (6.2, 6.5 en 7.0).

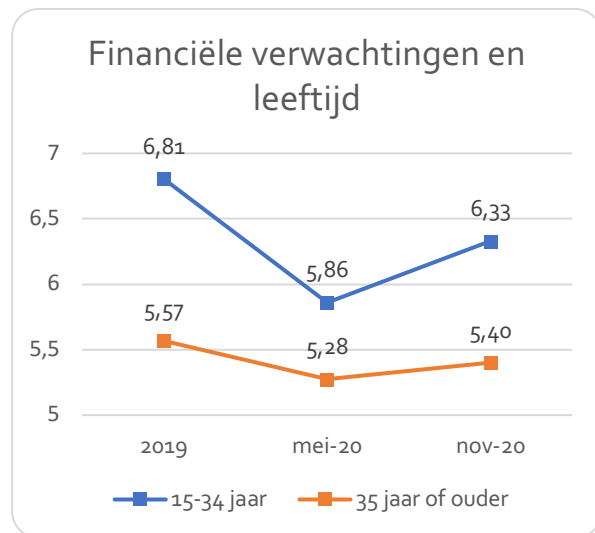
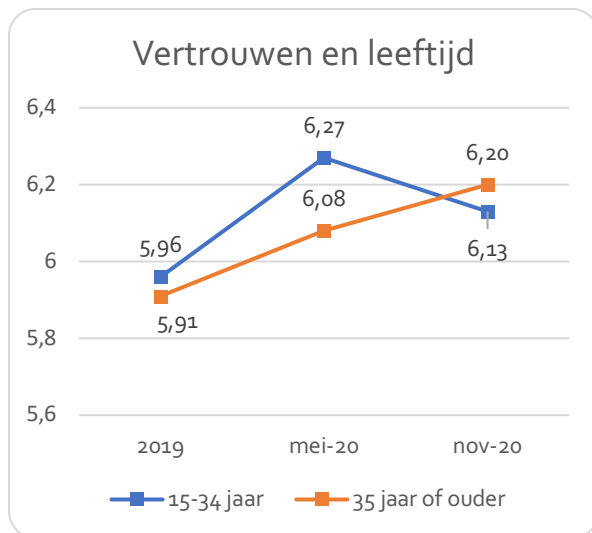

Ontwikkelingen in hoop voor groepen

Wanneer we kijken naar de ontwikkelingen in het afgelopen maanden, zien we dat niet alle groepen mensen hetzelfde zijn beïnvloed door de corona-crisis. Zo blijkt bijvoorbeeld dat het huishoudinkomen een rol speelt in de invloed die de corona-crisis had op verwachtingen. Waar in het voorjaar van dit jaar met name de hoge en middeninkomens een achteruitgang zagen in verwachtingen, is deze achteruitgang in de afgelopen iets gestabiliseerd, terwijl de lage inkomens nu een grotere achteruitgang zien. Het lijkt er dus op dat de lage inkomens de impact van de coronacrisis pas later doorrekenden in hun verwachtingen.

Ook leeftijd blijkt een rol te spelen in hoe mensen de afgelopen maanden hebben ervaren. Zo bleek in het voorjaar dat jongeren een significant grotere toename ervaren in vertrouwen, en juist een sterkere afname van financiële verwachtingen. In dit najaar zijn deze verschillen weer (grotendeels) ingelopen. We zouden dus kunnen stellen dat jongeren meer onder de indruk leken te zijn aan het begin van de corona-crisis, maar nu meer gewend zijn geraakt aan de nieuwe situatie.

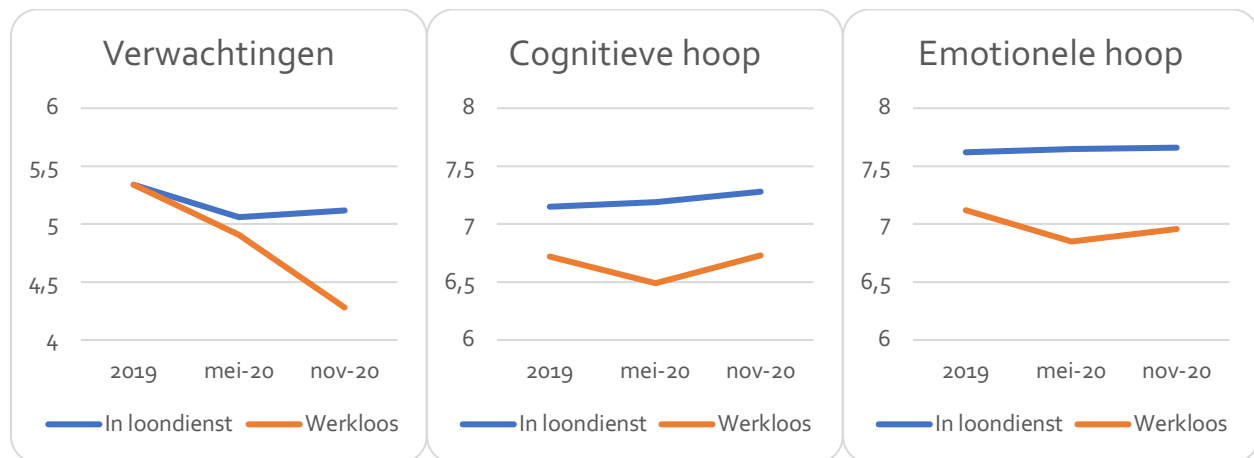
Hoop en werk

De ontwikkelingen van het afgelopen jaar hebben voor veel veranderingen gezorgd als het gaat om werk; veel mensen zijn (een deel van) hun werk verloren of zijn onzeker over de toekomst van hun werk. Tegelijkertijd is werk een belangrijke bron van stabiliteit en zingeving. Hier kijken we daarom hoe hoop en werk samenhangen in het afgelopen jaar.

Allereerst zien we dat mensen zonder werk (werklozen en arbeidsongeschikten) duidelijk lager scoren op de hoopindex³.

Waar mensen in loondienst en gepensioneerd in dit najaar een 6.5 scoren en zelfstandigen een 6.4, scoren werklozen en arbeidsongeschikten gemiddeld slechts een 6.0.

In het afgelopen jaar is de score op de hoopindex voor werklozen niet op een andere manier ontwikkeld voor werklozen vergeleken met anderen, maar dit betekent niet dat werklozen deze periode op dezelfde manier hebben meegemaakt.

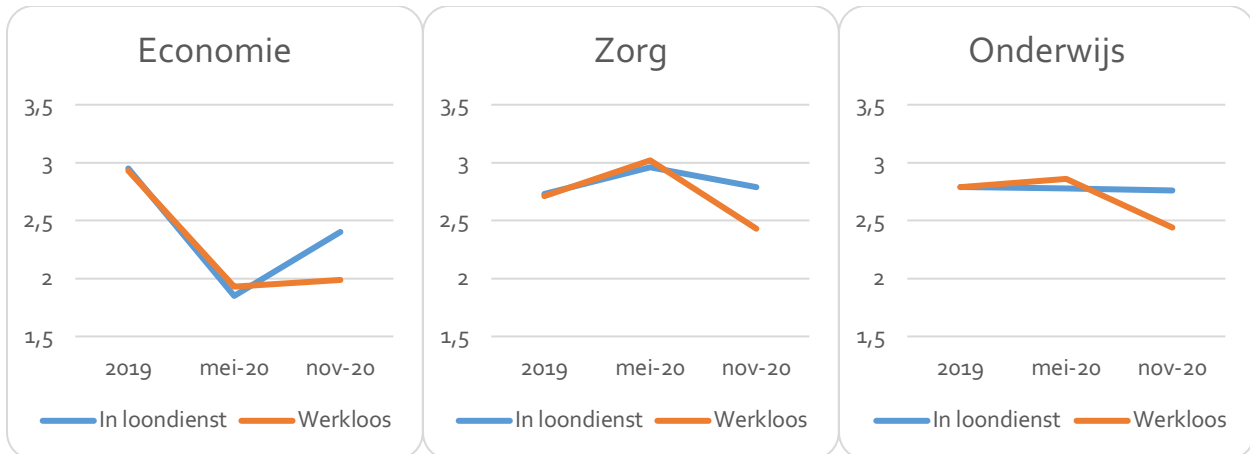

Wanneer we inzoomen op de verschillende dimensies van hoop, zien we dat werklozen tussen dit voorjaar en dit najaar een significant⁴ sterkere daling in hun verwachtingen meemaakten, maar juist een sterkere stijging in cognitieve en emotionele hoop. Werklozen zien met name een sterkere daling in de

³ Berekend met een OLS-regressie, gecontroleerd op geslacht, leeftijd, inkomen, etniciteit en stedelijkheid van de woonomgeving, met 95% zekerheid.

⁴ Berekend met een OLS-regressie op de verschillen tussen het voorjaar en najaar, gecontroleerd op geslacht, leeftijd, inkomen, etniciteit en stedelijkheid van de woonomgeving, met 95% zekerheid

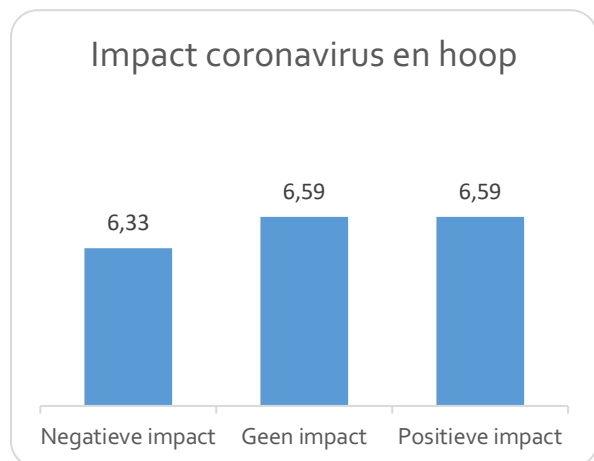
verwachtingen die zij hebben voor maatschappelijke voorzieningen, zoals de zorg en onderwijs, en de economie als geheel. Waar zij dit voorjaar nog ongeveer gelijk scoorden met werkenden, maken zij zich in het najaar duidelijk meer zorgen over deze zaken.

Het lijkt er dus op dat werklozen in de afgelopen maanden minder positief zijn gaan denken over de toekomst van de onze economie en belangrijke maatschappelijke voorzieningen, maar hebben zij dit pessimisme sterker gecompenseerd met een persoonlijke, emotionele en cognitieve hoop voor een betere toekomst. De vraag is hoe lang deze persoonlijke hoop als een buffer kan dienen tegen een minder rooskleurige ervaring van de toekomst.

Ervaringen COVID-19

De uitbraak van het COVID-19 blijkt onverminderd een invloed uit te oefenen op ons leven. Zo is het percentage deelnemers dat een negatieve impact van COVID-19 ervaart toegenomen van 64% in het voorjaar naar 71% in het najaar (met 18% die geen impact ervaarde van COVID-19 en 18% die een positieve impact ervaarde in het voorjaar, tegenover respectievelijk 15% en 14% in het najaar). Ook zien we wederom dat mensen die een negatieve impact ervaren, ook minder hoog scoren op de hoopindex (een score van 6,3 tegenover een 6.6 voor degenen die een positieve of geen invloed ervaren).

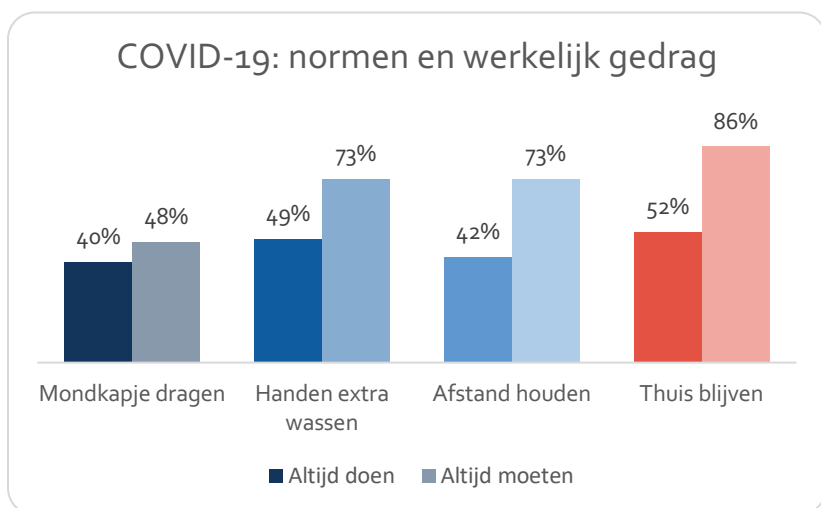
Een deel van de deelnemers merkt de gevolgen van COVID-19 op dagelijkse basis doordat zij zelf thuiswerken (17%), hun partner thuis werkt (10%), zij hun werk zijn verloren (4%), hun partner werkloos is geworden (2%) of omdat hun kinderen niet naar school of opvang kunnen (2%). Ook maakt een aanzienlijke groep deelnemers zich zorgen over hun eigen welzijn (58% een beetje en 9% veel) of over het welzijn van anderen (70% een beetje en 17% veel).

Reactie op COVID-19

De overgrote meerderheid van de deelnemers geeft aan dat zij doen wat zij kunnen om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan (89%) en heeft goede hoop dat we dit doel gezamenlijk kunnen bereiken (72%). In hun gedrag laat de meerderheid zich adviseren over het indammen van de verspreiding van COVID-19 door het RIVM (78%) en het kabinet (70%). Familie en vrienden (29%) en de huisarts (13%) worden minder vaak genoemd als adviesbron. Zo'n 9% haalt hun advies ergens anders vandaan, hierbij wordt bijvoorbeeld genoemd 'het eigen verstand', (social) media en wetenschappelijke artikelen.

Als we kijken naar specifiek gedrag, zien we dat deelnemers zich over het algemeen inzetten om infecties te voorkomen. Deelnemers dragen bijvoorbeeld altijd (40%) of regelmatig (50%) een mondkapje; wassen altijd (49%) of regelmatig (42%) hun handen extra; houden altijd (42%) of regelmatig (53%) 1,5 meter afstand; en blijven altijd (52%) of meestal (31%) thuis bij klachten. Slechts 1% draagt nooit een mondkapje en wast nooit de handen extra en 7% blijft nooit thuis bij klachten. Er is geen enkele deelnemer die nooit 1,5 meter afstand houdt.

Het lijkt erop dat deelnemers zich minder vaak aan de regels houden dan ze zelf nodig vinden. Zo zien we dat een groter deel vindt dat men altijd een mondkapje moet dragen (48%); handen extra moet wassen (73%); afstand moet houden (73%); of thuis moet blijven bij klachten (86%) dan het percentage dat dit ook werkelijk altijd doet.

Dit heeft wellicht te maken met het feit dat deelnemers de maatregelen vaak niet gemakkelijk vinden. De meest zware maatregel vindt men het dragen van een mondkapje (19% vindt het behoorlijk of heel zwaar)

en de minst zware maatregel het extra handenwassen (4% vind dit behoorlijk of heel erg zwaar). Voor 11% van de deelnemers is afstand houden en thuisblijven bij klachten behoorlijk of heel erg zwaar. Al met al lijken de deelnemers nog niet het idee te hebben dat de maatregelen al voldoende hebben gewerkt; slechts 27% vindt dat Nederland geslaagd is om het virus terug te dringen.

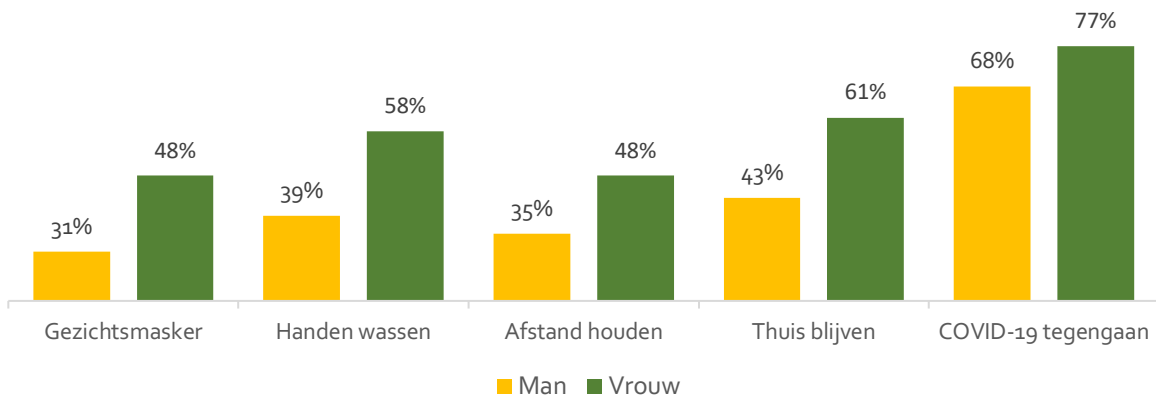
Er is ten slotte gekeken naar de vaccinatiebereidheid: 35% wil zich zeker vaccineren, 29% waarschijnlijk wel, 8% waarschijnlijk niet en 7% sowieso niet. Meer dan een vijfde van de deelnemers weet het nog niet (21%).

Gedrag tijdens COVID-19

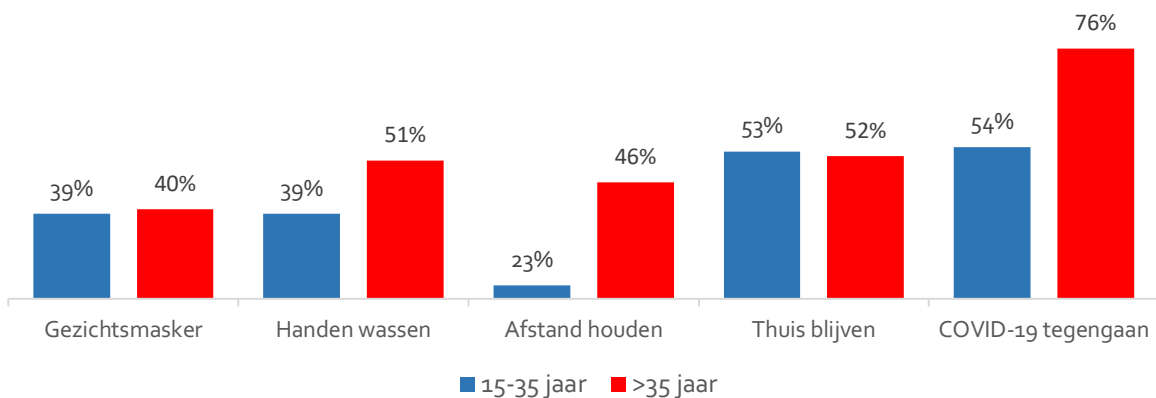
Het blijkt dat niet alle groepen Nederlanders even vaak gedrag vertonen om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan. Zo zien we dat met name vrouwen en mensen boven de 35 jaar vaker dergelijk gedrag vertonen. Vrouwen geven vaker aan altijd een gezichtsmasker te dragen, hun handen extra te wassen, afstand te houden, thuis te blijven bij klachten en te doen wat zij kunnen om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan. Mensen boven de 35 jaar scoren hoger op handen wassen, afstand houden en zij geven vaker aan te doen wat ze kunnen om verspreiding tegen te gaan. Zij geven echter niet vaker aan een gezichtsmasker te dragen of thuis te blijven bij klachten.

Gedrag tijdens COVID-19 en geslacht

Gedrag tijdens COVID-19 en leeftijd

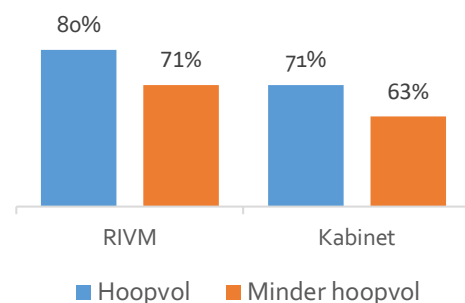

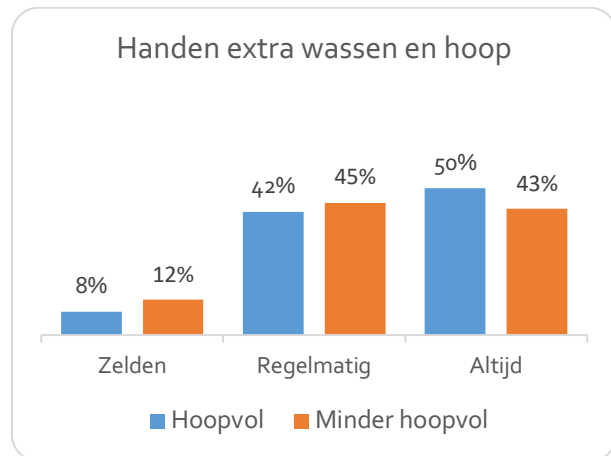
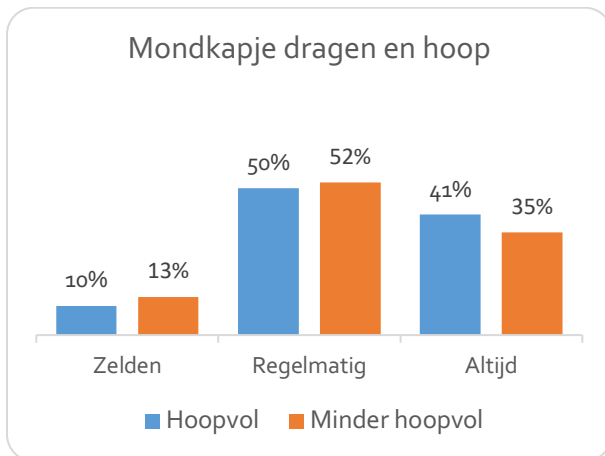
Hoop en gedrag tijdens COVID-19

Wanneer we onderscheid maken tussen mensen die voldoende (5,5 of hoger) of onvoldoende scores op de hoopindex, zien we een aantal (grote) verschillen in gedrag met relatie tot het inperken van COVID-19.

Zo luisteren hoopvolle deelnemers significant vaker naar het RIVM (80%) en het kabinet (71%) voor COVID-19 maatregelen dan niet hoopvolle deelnemers (respectievelijk 71% en 63%).

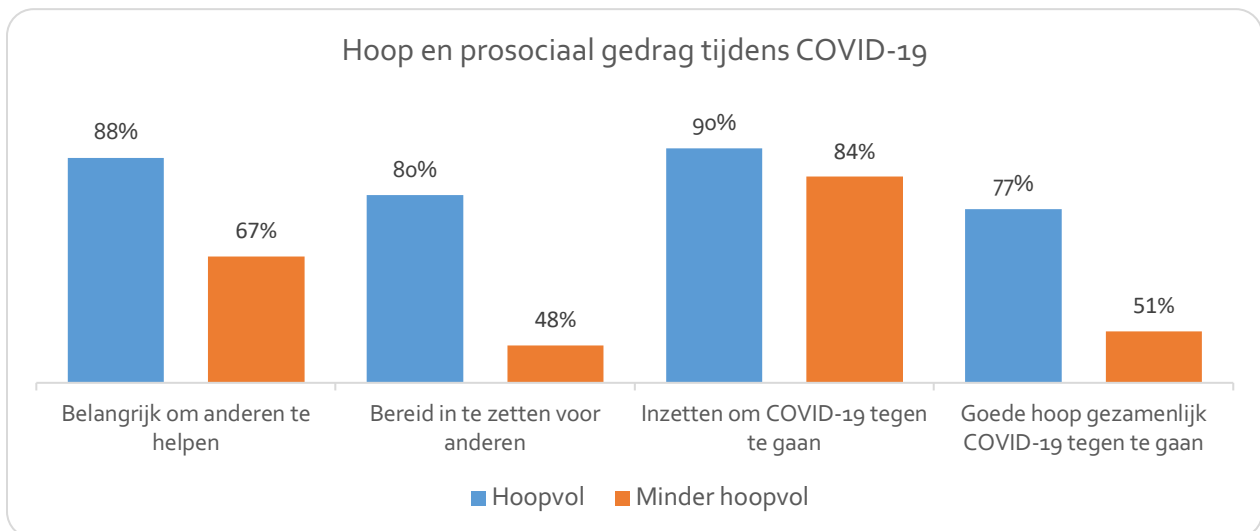
Hoop en advies COVID-19

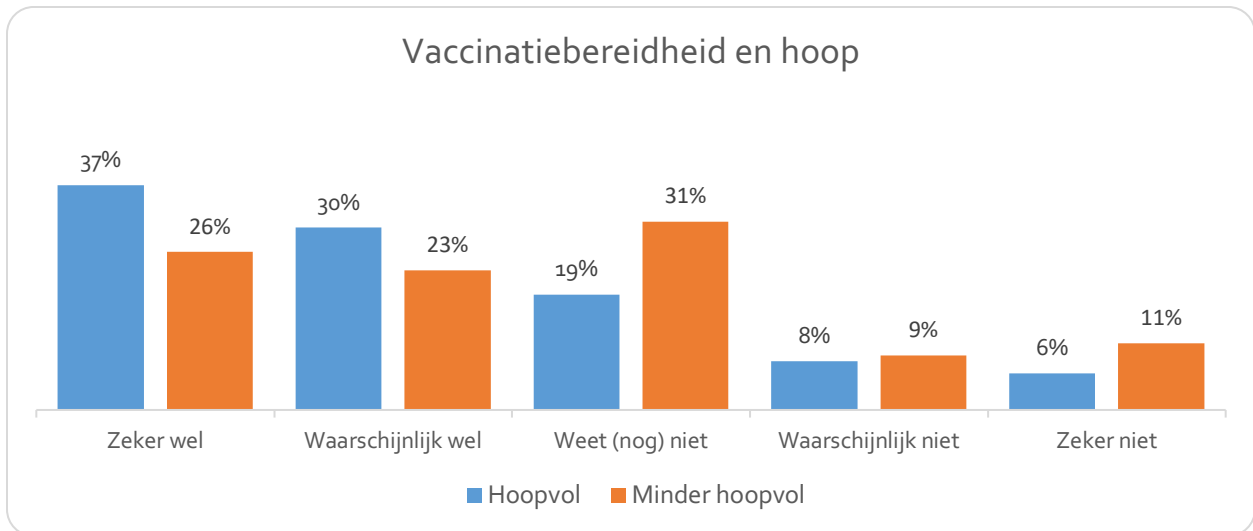

Verder zijn hoopvolle deelnemers significant eerder geneigd prosociaal gedrag te vertonen om COVID-19 eronder te krijgen. Allereerst geven hoopvolle deelnemers vaker aan dat zij een mondkapje dragen (52% regelmatig en 35% altijd) en hun handen extra te wassen (45% regelmatig en 43% altijd) dan minder hoopvolle deelnemers (respectievelijk 50% en 41% altijd voor mondkapje en 45% regelmatig en 43% altijd).

Een groot deel van de hoopvolle deelnemers geeft bovendien aan het belangrijk te vinden anderen te helpen (88%); zich in te zetten voor anderen omdat ze geloven dat anderen dat ook doen (80%); zich in te zetten om de verspreiding van COVID-19 tegen te gaan (90%); en heeft goede hoop dat we gezamenlijk de verspreiding van COVID-19 tegen kunnen gaan (77%). Voor de minder hoopvolle deelnemers zijn deze percentages aanzienlijk lager (respectievelijk 67%; 48%; 84% en 51%).

Ten slotte zijn hoopvolle deelnemers eerder bereid zich te laten vaccineren wanneer er een vaccin tegen COVID-19 beschikbaar komt dan niet hoopvolle deelnemers. Waar een ruime meerderheid (67%) zich (waarschijnlijk) wel zal laten vaccineren van de hoopvolle deelnemers, is dit slechts het geval voor minder dan de helft (49%) van de minder hoopvolle deelnemers. Ook is de groep twijfelaars groter onder de minder hoopvolle deelnemers (31%) dan onder de 'hoopvollen' (19%).

Conclusie

Ook bijna een jaar na het uitbreken van de coronacrisis zien we dat Nederlanders duidelijk beïnvloed zijn in de manier waarop ze naar de toekomst kijken. Hoewel de sterk negatieve verwachtingen van dit voorjaar voor de economie en persoonlijke financiën wat zijn getemperd, met name onder jongeren, zijn we pessimistischer geworden over verschillende maatschappelijke ontwikkelingen in bijvoorbeeld de zorg, onderwijs, veiligheid en klimaat, waarmee we over de hele linie de toekomst minder rooskleurig inzien dan voor de coronacrisis. Daar tegenover zien we in de afgelopen maanden een stijging in andere vormen van hoop, zoals cognitieve, deugdzame en sociale hoop. Ook blijft het vertrouwen in elkaar en in maatschappelijke instituten gemiddeld hoger dan voor de corona-crisis. Het lijkt er dus op dat hoewel Nederlanders zich zorgen maken over toekomstige ontwikkelingen, zij meer hoop weten te putten uit anderen en uit hun eigen vindingrijkheid. Deze bevindingen lijken extra sterk van toepassing op werklozen en arbeidsongeschikten: waar zij in de afgelopen maanden een sterkere daling meemaakten in hun verwachtingen voor de economie, zorg en onderwijs, lijken zij ook meer aanspraak te maken op hun persoonlijke hoop.

Daarnaast zien we dat de coronacrisis voor velen een belangrijke uitdaging blijft. De overgrote meerderheid ervaart negatieve gevolgen van de uitbraak van COVID-19 en wordt hierdoor ook minder hoopvol. Tegelijkertijd zien we dat hoop helpt om de maatregelen te volgen; hoopvolle deelnemers vertonen meer prosociaal gedrag. Ze houden zich vaker aan de regels, zijn eerder geneigd zich in te zetten voor anderen, zijn vaker bereid om zich te laten vaccineren en luisteren vaker naar het RIVM en kabinet als het gaat om advies voor het omgaan met COVID-19.

Al met al lijken we in de lastige tijden waarin we nu leven meer aanspraak te maken op elkaar en op onze eigen weerbaarheid. Hoop blijkt een belangrijk maatschappelijk en persoonlijk goed, dat er bovendien voor zorgt dat we eerder bereid zijn om ons in te zetten voor een gezamenlijke, betere toekomst.

**THE
HOPE
BAROMETER**

